

İLKOKUL KELİME BİLGİSİ TESTİNİN GELİŞTİRİLMESİ: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

DEVELOPMENT OF PRIMARY SCHOOL VOCABULARY TEST: VALIDITY AND RELIABILITY STUDY

Zerrin AKŞAK ERTAŞ¹, Muhammet BAŞTUĞ²

ÖZ: Bu çalışmada ilkököl 2, 3 ve 4. sınıf öğrencilerinin kelime bilgisi düzeylerinin değerlendirilmesinde kullanılmak üzere geliştirilen İlkokul Kelime Bilgisi Testi'nin geçerlik ve güvenirlik analizlerinin gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma bir başarı testi geliştirme çalışması olup, tarama modeli ile desenlenmiştir. Araştırmanın örneklemini ise İstanbul ili Beylikdüzü ilçesinde bulunan resmi ilkökullerde öğrenimine devam eden toplam 1259 öğrenci oluşturmuştur. Süreçte öncelikle başarı testinin kapsam geçerliğine ilişkin çalışmalar yürütülmüştür. Araştırmacılar tarafından hazırlanan başarı testi pilot uygulamalar ile birlikte asıl uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Asıl uygulama neticesinde gerçekleştirilen analizlere bağlı olarak, İlkokul Kelime Bilgisi Testi'nin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak kullanılabilirliği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Kelime bilgisi testi, ilkököl, başarı testi, ölçek geliştirme.

ABSTRACT: In this study, it was aimed to perform the validity and reliability analysis of the Primary School Vocabulary Test, which was developed to be used in evaluating the vocabulary levels of 2nd, 3rd and 4th grade primary school students. The research is an achievement test development study and was designed with a screening model. The sample of the research consisted of a total of 1259 students who continue their education in public primary schools in the Beylikdüzü district of İstanbul. In the process, first of all, studies were carried out on the content validity of the achievement test. The achievement test prepared by the researchers was made ready for the actual application together with the pilot applications. Based on the analyzes carried out as a result of the actual application, it was concluded that the Primary School Vocabulary Test can be used as a valid and reliable measurement tool.

Keywords: Vocabulary test, primary school, achievement test, sacele development.

Bu makaleye atıf vermek için:

Akşak-Ertaş, Z.& Baştuğ. M. (2024). İlkokul kelime bilgisi testinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması, *Trakya Eğitim Dergisi*, 14(2), 1181-1200.

Cite this article as:

Akşak-Ertaş, Z.& Baştuğ. M. (2024). Development of primary school vocabulary test: Validity and reliability study, *Trakya Journal of Education*, 14(2), 1181-1200.

¹Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Doktora Programı, İstanbul/Türkiye, e-mail: zerrinaksertas@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4244-2192
²Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı, İstanbul/Türkiye, e-mail: mbastug33@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5949-6966

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Language, defined as a tool of mental development and understanding, is also accepted as a tool and prerequisite for children to use the seskills while acquiring social skills (Özbay and Melanlioğlu, 2008). The basic skills of the language are understanding and expression, and when this situation is considered, the importance of vocabulary is understood (Çeçen, 2007). According to Kuşdemir (2019), the relationship between word learning, vocabulary and comprehension processes has always been a subject that has called researchers' attention. It is stated that this scale aims to determine the depth of vocabularyr at her than the breadth of words (İlter, 2015). Kazak-Berument and Güven (2013) stated that researc her sand clinicians mostly make receptive language assessment susing the Peabody Picture Vocabulary Test orsub tests of tests such as the Ankara Development Screening Inventory, and that the Peabody Picture Vocabulary Test was adapted to our language from English in 1972 and that its norm sare They state that it has lost its validity. In the screening conducted regarding vocabulary knowledge, nodifferent achievement test was found to evaluate vocabulary knowledge at the primary school stage. The objective of this research is to perform the validity and reliability analysis of the Primary School Vocabulary Test, which was developed to be used in evaluating the vocabulary stages of primary school 2nd, 3rd and 4th level students.

Method

The sample of the work consisted of a total of 1259 students at the 2nd, 3rd and 4th grade stages in six different primary schools in the Beylikdüzü district of Istanbul province, representing three different socioeconomic levels: low, medium and high. The test obtained as a result of the arrange ments made based on expert opinions was first applied as a pilot. With the changes made depending on the pilot applications, the achievement test was made ready for the actual application. After the actual application was applied to the students, the necessary item tests and statistics were carried out. In this context, test reliability analyzes were also carried out in addition to item difficulty and discrimination values. Kuder-Richardson (KR-20) formula was used in reliability analysis. The Primary School Vocabulary Test, used within the scope of there search and prepared at three different grade levels, was developed by there searchers.

Findings, DiscussionandConclusion

With this research, it was aimed to carry out the validity and reliability analysis of the Primary School Vocabulary Test, which was developed to be used in evaluating the vocabulary stages of primary school 2nd, 3rd and 4th grade students. One of the methods used to calculate the difficulty and discrimination levels of the items included in the test is item analysis according to the upperand lower 27% groups. With this method, 27% groups were accepted as criteri on group sand item difficulty and discrimination values were determined based on the relevant criterion groups. It has been observed that the difficulty levels of the questions in the Primary School Vocabulary Tests prepared at three different grade levels show an appropriate distribution as very easy, easy, medium, difficult and very difficult. Depending on the item discrimination values, any questions below .20 were not included in the tests. All questions in the developed Primary School Vocabulary Tests are at an appropriate and acceptable level in terms of item discrimination. According to the item tests and analyzes performed depending on the applications, the final score is 42 at the 2nd grade level and 37 at the 3rd grade level. A test consisting of 48 questions was created at the 4th grade level. After this analysis, as a result, a vocabulary test was prepared at three different primary school grade levels.

The fact that a vocabulary test was prepared at three different grade levels to be used in evaluating student performances regarding the vocabulary variable, which is closely related to all areas of students' language skills, is seen as one of the strengths of the research. The 2nd, 3rd and 4th grade level Vocabulary Tests prepared within the scope of the research were evaluated separately in terms of reliability. Regarding the Vocabulary Tests, a separatereli ability analysis was conducted for each subsection and for the entire test. All of the KR-20 value sobtained through the reliability analyzes were found to be above the reference value of .70. Accordingly, the 2nd grade Vocabulary Test KR-20 value was found to be .938, the 3rd grade Vocabulary Test KR-20 value was .926, and the 4th grade Vocabulary Test KR-20 value was found to be .933. The relevant values show that the internal consistency of the tests is high, and in this sense, all three tests are valid and reliable tests. The

relationship between the vocabulary variable and each of the language skills has been there search aim of different studies. Kazak-Berumentand and Güven (2013) conducted a research with the aim of developing an original, reliable and valid receptive language vocabulary test based on Turkish language and determining it snorms. By this research, as a result,the test called Turkish Expressive and Receptive Language (TİFALDİ) Test, it was seen that 104 items could be used effectively in the evaluation processes of children between the ages of 2-12. With there search conducted, it was concluded that the Vocabulary Test, developed at the 2nd, 3rd and 4th grade levels of primary school, is a valid and reliable method for measurement. It is thought that the Primary School Vocabulary Test developed with in the scope of there search will be an effective tool in determining the vocabulary levels of students at three different grade levels. Additionally, it is recommended to examine the effectiveness of the Primary School Vocabulary Test by applying it at different grade level sand on different student groups. It is thought that determining the vocabulary levels of primary school students will have an impact on the comprehension studies to be conducted with the students. From this point of view, it is recommended that the developed Primary School Vocabulary Test can be used in summative evaluation processes as well as in formative evaluation processes.

GİRİŞ

Okuma becerisinin araştırılmasına ilişkin çabalar beraberinde birçok kavramın açıklanması ihtiyacını doğurmaktadır. Bu noktada akıcı okuma ve okuduğunu anlama boyutu, üzerinde geniş kapsamlı olarak durulan kavramlar olarak önümüze çıkmaktadır. Okuduğunu anlama becerisinde önemli değişkenlerden biri de dil gelişimidir(Özkan ve Yücel, 2021). Zihinsel gelişme ve anlamının aracı olarak tanımlanan dil aynı zamanda çocukların bir taraftan sosyal beceriler edinirken diğer taraftan bu becerileri kullanmasının da aracı ve ön koşulu olarak kabul edilmektedir (Özbay ve Melanlıoğlu, 2008). Akaydın (2018)Türkçe öğretim süreçlerinin temelinde dört temel dil becerisinin olduğunu; bu becerilerin okuma, yazma, konuşma ve dinleme olduğunu belirtmektedir. Araştırmacıya göre, aralarında sıkı bir bağ olan bu dört temel becerinin tam ve eksiksiz kullanılabilmesi, öğrencilerin iyi bir kelime bilgisine sahip olmalarını gerektirmektedir. Dilin temel becerileri anlama ile anlatmadır ve bu durum düşünüldüğünde kelime hazinesinin önemi anlaşılmaktadır (Çeçen, 2007). Okuma esnasında okuyucu kelime ile karşılaştığı ilk andan itibaren ilgili kelimeyi doğru tanımak için ön bilgilerine başvurmaktadır. Bundan dolayı da çocukların erken yaşlardan itibaren kelime hazinelerinin geliştirilmesi ve bu yolla yaşantı zenginliği sağlanması akıcılık ve okuduğunu anlama süreçlerini kolaylaştıracaktır (Baştuğ, 2021).

Özbay ve Melanlıoğlu (2008) kelimeyi, ifade etmek istediğimiz düşüncelerin ve tavırların göstergesi şeklinde tanımlamışlardır. Akaydın (2018) kelime bilgisi ile ilgili çalışmalarda çoğunlukla aynı anlamı karşıladığı ifade edilen “kelime dağarcığı, kelime hazinesi, kelime serveti, söz dağarcığı, söz varlığı, sözcük dağarcığı veya sözcük hazinesi” gibi terimler başlığı altında gerçekleştirildiğini ifade etmektedir. Garden (2022) kelime öğretiminin önemini ve bu süreçteki zorluklarla mücadele edilirken erken sınıflarda kelime öğretiminin nasıl olması gerektiğini tartıştığı bir araştırma yürütmüştür. Ona göre kelime bilgisi, nitelikli okumada gerekli olan temel bir beceridir. Karahan (2009) dilin, yapısında bağımlı veya bağımsız anlamlı bütünler barındırdığını; dilde iki bağımsız ve anlamlı bütün olduğunu belirtmektedir. Sözü edilen bütünlerden birinin kavramları karşılayan birimler olduğu ve bu birimlerin en küçüğünün “kelime” olduğu, kelimelerin yeterli olmadığı durumlarda ise kelime gruplarına başvurulduğu ifade edilmektedir. Hossain ve Hasan (2022) kelime bilgisinin bir dilde yetkin olmak isteyen öğrenciler için çok önemli olduğunu ifade etmektedirler.

Kelime öğrenme, kelime dağarcığı ve anlama süreçleri arasındaki ilişki yönünden araştırmacıların daima ilgisini çeken bir konu olmuştur (Kuşdemir, 2019). Wanzek ve diğerleri (2022) tarafından yürütülen araştırma kapsamında okul yılı boyunca öğretmenlerin tüm okul günü süresince kullandıkları kelimeler incelenerek sosyoekonomik açıdan farklılıklar ele alınmıştır. Yürütülen araştırma ile sınıfların kelime bilgisi düzeyinin, akademik kelime kullanımı oranı ve sınıf düzeyinde kelime kullanım oranını önemli ölçüde tahmin ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Yüksek sosyoekonomik düzeyde olan öğrencilerin daha fazla akademik kelime kullandıkları da araştırmanın bir diğer sonucu olmuştur. Hossain ve Hasan’a göre (2022) kelime bilgisi, bir dilin kelimeleri ve bu kelimelerin gerçek hayattaki kullanımları hakkında bilgi sahibi olunması veya bu kullanımlara hakim olunması anlamına gelmektedir. Bu nedenle kelime öğretimi, temel okuryazarlık eğitim süreçlerinin bir parçası olmalıdır (Garden, 2022).

Yekeler-Gökmen ve Ulusoy’a göre (2022) okula başlayan birey okuma yazmayı öğreneceği sürece kadar, dinleme ve görsel okuma becerileri ile başta kelime dağarcığı olmak üzere konuşma, okuma, yazma ve de görsel sunu gibi tüm dil becerilerini bir taraftan kendisi diğer taraftan ise sahip olduğu çevre yolu ile geliştirmektedir. Etkili kelime öğretimine bir temel oluşturmak açısından

öğrencilerin kelimelere ilgi duymasını ve kelimelerin farkına varmasını sağlamak oldukça önem arz etmektedir (Geist ve Erickson, 2022). Kelime bilgisini “söz varlığı” şeklinde kullanan Şimşek ve Demirel (2020) söz varlığı ile ifade becerileri arasındaki ilişki noktasında gelişmiş bir söz varlığının, gelişmiş bir ifade kabiliyeti demek olduğunu açıkça ortaya koymuşlardır. Etkili bir kelime öğretim sürecinde, hedef olan kelimelerin sistemli ve amaçlı bir şekilde seçilmesi gerektiği, bu noktada mevcut uygulamalar incelendiğinde ise bir düzensizliğin göze çarptığı, bu durumun da, söz varlığını geliştirmeye ilişkin etkinliklerin istenilen seviyede başarılı olmasına imkân vermediği belirtilmektedir (Tağa, 2016). Nation’a göre (2020) öğretmenlerin çoğu kelime öğretimi ile ilgilenmektedir ancak kelimelerin öğrenilebileceği yollara odaklanmak bu süreçte çok daha etkili olmaktadır. Araştırmacı bu nedenle öğrenme fırsatları arasında bir denge içeren ideal bir kelime öğrenme programına ilişkin açıklamalara yer verdiği bir araştırma yürütmüştür. Yürütülen çalışmada, kelime öğrenilmesi sürecinde önerilen yollardan biri de öğrencilerin test edilmesi yolu ile kelime öğretilmesidir. Hossain ve Hasan (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmaya göre bağlam içerisinde kelimeler ile ne kadar çok karşılaşılırsa kelime dağarcığı da o kadar fazla kazanılacaktır. Geist ve Erickson (2022) tüm öğrencilerin okuduklarını ve duyduklarını başarılı bir şekilde kavrayabilmeleri için temel kelimeleri anlamaları gerektiğini ifade etmektedirler. Öğrenciler benzer söz varlığına sahip olmamakla birlikte, öğrencilerin öğrenmesi gereken kelimeler de bu duruma bağlı olarak büyük ölçüde değişiklik gösterecektir. Bu duruma bağlı olarak, öğretim süreçlerinde amaçlanan başarının sağlanması açısından kelime öğretiminde öğrencilerin söz varlığına ilişkin seviyelerinin belirlenmesi önem arz etmektedir (Tağa, 2016). Al-Jarf (2023) kelime testi geliştirmeye ilişkin olarak gerçekleştirdiği araştırma kapsamında, hazırlanmış olduğu testi öğrencilerin cevaplaması sonrasında değerlendirerek puanlamış ve puanlama sonrasında cevap kağıtlarını incelemeleri amacı ile yeniden öğrencilere vermiştir. Cevap kağıtları üzerinde soruların cevaplarının ve aynı zamanda öğrenci hatalarının görülmesi sağlanmıştır. Araştırmacıya göre hazırlanan test maddeleri öğrencilerin ses, grafik, ek ve paragraf düzeyindeki görevlerle birlikte kelime ve kelime öbeği düzeyindeki görevleri de yerine getirmesini gerektirmelidir.

Kelime bilgisine ilişkin olarak ulusal alanyazında yapılan taramalarda araştırmaların yoğunluklu olarak yabancı dil öğretim süreçlerine ilişkin olduğu görülmekle birlikte; kelime bilgisine ilişkin olarak gerçekleştirilen araştırmalar genel olarak incelendiğinde Türkçe eğitiminde kelime hazinesinin önemine (Özbay ve Melanlıoğlu, 2008), kelime öğretim sürecinde kullanılacak hedef kelimelerin belirlenmesine (Tağa, 2016), kelime hazinesinin geliştirilmesinde kullanılan yöntemlerin etkisine (Çetinkaya vd., 2018; İltar, 2015; Kultas ve Ulusoy, 2022; Varan, 2017) odaklanan çalışmalar olduğu görülmektedir. Ayrıca okuduğunu anlamayı etkileyen bir faktör olarak kelime bilgisinin alındığı (Yekeler-Gökmen ve Ulusoy, 2022), kelime öğretiminde kullanılan yöntemlerin veya bu süreci etkileyen faktörlerin incelendiği (Şimşek ve Demirel, 2020; Yıldırım, 2020) araştırmalar olduğu da görülmektedir.

Bulut (2013) dördüncü sınıf öğrencilerine verilen etkin dinleme eğitiminin, öğrencilerin dinlediklerini anlama, okuduklarını anlama ve kelime hazineleri üzerine etkisini incelemeyi amaçladığı bir çalışma yürütmüştür. Araştırmacı bu çalışma kapsamında, öğrencilerin kelime bilgisi başarılarını ölçmeye yönelik bir kelime hazinesi testi geliştirmiştir. Bulut (2013) tarafından geliştirilen kelime testini araştırmasının değerlendirme sürecinde kullanan Aşıkcan (2023), ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin kelime hazinesini dijital araçlara dayalı bir müdahale planı aracılığı ile geliştirmeyi amaçladığı bir çalışma yürütmüştür. Araştırma sonuçları, ilgili müdahalenin, öğrencilerin kelime becerilerinde bir gelişme sağladığını göstermiştir. Akademik çelişki tekniği ile zenginleştirilen Türkçe dersinin ilkökul 4. sınıf öğrencilerinin anlatma becerileri ve söz varlıklarına etkisini tespit etmek amacı ile Uzunoğlu ve diğerleri (2023) tarafından yürütülen çalışmada da yine Bulut’a (2013) ait kelime testi kullanılmıştır.

Kelime bilgisinin değerlendirilmesinde kullanılan yöntemlere ilişkin olarak yapılan taramada, araştırmalarda Wesche ve Paribakht tarafından 1996’da geliştirilen ve İltar (2015) tarafından Türkçe’ye uyarlanmış olan Kelime Bilgisini Değerlendirme Ölçeği’nin kullanıldığı görülmektedir. Hazırlanan bu ölçek ile sözcüklerin genişliklerindense kelime bilgisine ilişkin derinliklerini belirleyebilmenin amaçlandığı belirtilmektedir (İltar, 2015). Taner ve Başal (2005) farklı sosyoekonomik düzeylerdeki okulöncesi eğitimi alan ve almayan ilkökul birinci sınıf öğrencilerinin dil gelişimlerini cinsiyete değişkeni açısından karşılaştırmayı amaçladıkları bir çalışma yürütmüşlerdir. İlgili çalışmada veri toplama aracı olarak, 2-12 yaş arası çocukların kelime bilgisinin gelişimini ölçen ve çocuklara bireysel olarak uygulanan bir performans testi olan Peabody Resim Kelime Testi’ni kullanmışlardır. Yıldırım-Doğru ve diğerleri (2010) normal gelişim gösteren ve öğrenme güçlüğü olan çocukların sahip oldukları sözcük dağarcığı ile dili anlama düzeylerini belirlemek amacı ile bir araştırma yürütmüşlerdir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Peabody Resim Kelime Testi ve Temel Kabiliyetler Testi ‘ni (TKT 7-11) kullanmışlardır. Gökkuş ve Akyol’un (2020) sesbilgisel farkındalık öğretiminin, ilkökul birinci sınıf

öğrencilerinin erken okuryazarlık becerilerinin gelişimine olan etkisini belirlemeyi amaçladıkları bir araştırma yürüttükleri ve araştırmada erken okuryazarlık becerileri kapsamında sesbilgisel farkındalık, yazı farkındalığı ve kelime bilgisini ele aldıkları görülmektedir. Araştırma kapsamında öğrencilerin kelime bilgisi performanslarını belirlemek amacı ile yine Peabody Resim Kelime Testi kullanılmıştır. Kazak-Berument ve Güven (2013) araştırmacılar ve klimesyenlerin çoğunlukla Peabody Resim Kelime Testi ya da Ankara Gelişim Tarama Envanteri gibi testlerin alt testlerini kullanarak alıcı dil değerlendirmeleri yaptığını ifade etmişlerdir. Ayrıca, Peabody Resim Kelime Testi'nin normları itibarıyla geçerliğini yitirmiş olduğunu ifade etmektedirler. Kelime bilgisine ilişkin olarak gerçekleştirilen taramada ilkökul düzeyinde kelime bilgisinin değerlendirilebileceği farklı bir başarı testine rastlanmamıştır. Bu araştırmanın amacı ilkökul 2, 3 ve 4. sınıf öğrencilerinin kelime bilgisi düzeylerinin değerlendirilmesinde kullanılmak üzere geliştirilen İlkokul Kelime Bilgisi Testi'nin (İKEBİT) geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin gerçekleştirilmesidir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma bir başarı testi geliştirme çalışması olup tarama modeli ile desenlenmiştir. Geçmişte ya da halen varolan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımı olan tarama modelinde araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içerisinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2005:77). Bu kapsamda, araştırmanın evrenini İstanbul ilinde bulunan resmi ilkökullarda öğrenimine devam eden 2, 3 ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Bu amaçla, öncelikle Milli Eğitim Bakanlığı (MEB, 2019) Türkçe Dersi Öğretim Programı incelenerek ilkökul seviyesinde programda yer verilen kelime bilgisi kazanımları belirlenmiştir. İlkokul düzeyinde geliştirilen kelime bilgisi testlerinin taranması sonrasında hazırlanan taslak başarı testi uzman görüşüne sunulmuş ve araştırmanın kapsam geçerliliği sağlanmıştır. Uzman görüşlerine bağlı olarak yapılan düzenlemeler sonucunda elde edilen test öncelikle pilot bir uygulama için 628 öğrenciye uygulanmıştır. Pilot uygulamaya bağlı olarak yapılan analizler sonucunda testte gerekli değişiklikler yapılarak İKEBİT ikinci bir pilot uygulamaya hazır hale getirilmiştir. İkinci pilot uygulama toplam 405 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Bu uygulamaya bağlı olarak gerçekleştirilen değişiklikler ile başarı testi asıl uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Asıl uygulamanın 226 öğrenciye uygulanması sonrasında gerekli madde test ve istatistikleri gerçekleştirilmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın ulaşılabilir evrenini İstanbul ili Beylikdüzü ilçesinde bulunan ilkökul 2, 3 ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise İstanbul ili Beylikdüzü ilçesinde sosyoekonomik açıdan düşük, orta ve yüksek olmak üzere üç ayrı düzeyi temsilen altı ayrı ilkökulda 2, 3 ve 4. sınıf düzeyinde öğrenimine devam eden toplam 1259 öğrenci oluşturmuştur. Örneklemi oluşturan öğrenciler ölçüt örnekleme ile belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme amaçsal örneklemler içerisinde ele alınmaktadır ve amaçsal örneklemede çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine bir araştırma yapılması olanaklı hale gelmektedir. Ölçüt örnekleme ile bir araştırmada gözleme ilişkin birimler belli niteliklere sahip olan kişiler, olaylar, nesnelere veya durumlardan oluşabilmektedir. Böylesi durumlarda örneklem için araştırmacının belirlediği ölçütü karşılayan birimler örnekleme alınmaktadır (Büyüköztürk vd., 2020: 94-95). Örneklem süreçlerinde öğrencilerin öncelikli olarak yabancı uyruklu olmaması ve Türkçe biliyor olması, okuma yazma biliyor olması ve yetersizlik türüne bakılmaksızın herhangi bir kaynaştırma tedbirinin olmaması şeklinde ölçütler belirlenmiştir. Bu durumları sağlamayan öğrenciler, araştırma bulgularının olumsuz etkilenmemesi adına analiz kapsamı dışında tutulmuştur. Kapsayıcı yaklaşım bağlamında, ilgili durumlara sahip öğrenciler uygulama süreçlerine dahil edilmiştir. Pilot uygulamalara ve asıl uygulamaya dahil edilen örneklem sayıları, verilerin toplanması başlığı altında ayrıntılı şekilde verilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırma kapsamında "İlkokul Kelime Bilgisi Testi" (İKEBİT) kullanılmıştır. Kullanılan başarı testi araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. İlkokul 2, 3 ve 4. sınıf düzeyleri için ayrı ayrı hazırlanan testlerin her biri dört bölümden oluşmaktadır. Üç sınıf seviyesinde ayrı olarak hazırlanan başarı testlerinin tümünde I. Bölüm'de öğrencilerin eş anlamlı kelimelere ilişkin düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde yer verilen sorular eşleme soru tipinde hazırlanmıştır. Bölüm sonunda verilen kelimelerin eş anlamlılarını ise öğrencilerin kelimelerin karşısına yazmaları istenmiştir. Başarı testlerinin II.

Bölümü'nde öğrencilere 10 adet soru yönlendirilmiştir. Bu soruların 7'si için belli cümle kalıpları verilerek cümle içerisinde boş bırakılan yere getirilmesi gereken kelimenin yazılması istenmiştir. Başarı testlerinin III. Bölümü'nde öğrencilerin kelime bilgisi düzeyinin çoktan seçmeli sorular ile ölçülmesi amaçlanmıştır. Hazırlanan sorularda eş anlamlı kelimeler, karşıt anlamlı kelimeler, yakın anlamlı kelimeler, 3. ve 4. sınıf düzeylerinde ise eşsesli kelimelere yönelik sorulara yer verilmiştir. Türkçe Dersi Programı'nın 2. sınıf kazanımlarında eşsesli kelimelere yer verilmediği için başarı testinde ilgili sınıf düzeyinde eşsesli kelimelere yönelik soru eklenmemiştir. Başarı testlerinin IV. Bölümü'nde ise anlamı verilen kelimeler bulunarak ilgili cümlelerin başında verilen boşluklara yazılması istenmiştir. Her sınıf düzeyinde bu bölümde 10 soruya yer verilmiştir. Ayrıca, bu bölümde yer verilen kelimeler, ilkokul kademesi 2, 3 ve 4. sınıf düzeylerindeki Türkçe Ders Kitapları içerisinde belirlenen ve her üç sınıf seviyesinde de ders kitaplarında yer verilen kelimeler esas alınarak hazırlanmıştır. Yürütülen araştırma ile, hazırlanan İKEBİT'in geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Başarı testinde yer verilen soru tiplerine ilişkin bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

Verilen kelimelerin karşısına eş anlamlarını yazınız.

şaka _____ ihtiyaç _____

Boşluğa getirilmesi gereken kelimeyi kendiniz bulunuz ve yazınız.

Sürekli.....davranan birinin birikim yapabilmesi oldukça zor olacaktır.

Soruyu dikkatlice okumanız ve doğru olduğunu düşündüğünüz cevap şıkkını işaretlemeniz istenmektedir.

Üst kat komşumuz oldukça sabırlı, cömert, dürüst ve bir o kadar da eğlenceli biridir.

1 2 3 4

Yukarıdaki cümlede altı çizili olarak verilen kelimelerden hangisi, anlatılan kişinin “parasını ve malını esirgemediği veren, eli açık” biri olduğunu ifade etmektedir?

A) 1 B)2 C) 3 D) 4

Sorudaki boşluğa getirilmesi gereken kelimeyi kendiniz bulunuz ve yazınız.

(.....) Amaçlarını gerçekleştirmek ya da bir durumu çözmek için var gücüyle çalışmak, çaba göstermek, uğraşmak.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verilerinin toplanabilmesi için öncelikle etik kurul izni alınmış, sonrasında MEB araştırma uygulama izni alınmıştır. Alınan izinlere bağlı olarak İstanbul ili Beylikdüzü ilçesinde bulunan altı ayrı resmi ilkokulda öğrenimine devam eden 2, 3 ve 4. sınıf öğrencilerinden veri toplanmıştır. Araştırma kapsamında izlenen başarı testi geliştirme süreçleri Tablo 1'de verilmiştir. Başarı testi geliştirme çalışmaları kapsamında birden fazla pilot çalışma yapıldığından, başarı testi geliştirme süreçlerinin aşamaları döngüsel olarak ikinci kez ele alınmış ve değerlendirilmiştir. Nihai olarak gerçekleştirilen asıl uygulama ile ulaşılan veriler üzerinden gerçekleştirilen madde test ve istatistikleri ile başarı testine son hali verilmiştir.

Tablo 1.

Başarı testini geliştirme süreçleri

1. Aşama: İKEBİT'in Amacının Belirlenmesi
2. Aşama: Kelime Bilgisi Testlerine İlişkin Alan Taraması Yapılması
3. Aşama: Türkçe Dersi Öğretim Programı İncelenerek İlgili Kazanımların Belirlenmesi
4. Aşama: İKEBİT'i Oluşturacak Soruların Hazırlanması
5. Aşama: Kapsam Geçerliğine İlişkin Çalışmaların Yürütülmesi ve Uzman Görüşü Alınması
6. Aşama: İKEBİT Taslağının Hazırlanması, Pilot Uygulamaların Gerçekleştirilmesi, Analizlerin Yapılması
7. Aşama: Asıl Uygulamaya Bağlı Madde Güçlük ve Madde Ayırt Edicilik İndekslerinin Hesaplanması
8. Aşama: Güvenirlik Analizlerinin Gerçekleştirilmesi (KR-20 Formülü Uygulanması)
9. Aşama: Geçerlik ve Güvenirlik Analizlerine Bağlı Olarak Teste Son Halinin Verilmesi

Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları kapsamında pilot uygulamaları gerçekleştirilen araştırmada veri toplama süreçleri ve ulaşılan öğrenci sayıları Tablo 2'de ayrıntılı olarak verilmiştir.

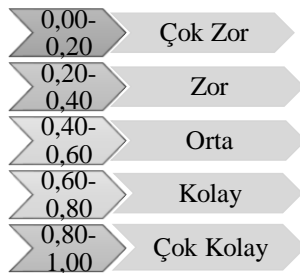
Tablo 2.

İKEBİT pilot ve asıl uygulamalarına bağlı olarak ulaşılan öğrenci sayıları ve sınıf düzeyine göre dağılımı

Uygulama	2.Sınıf Öğrenci Sayısı	3. Sınıf Öğrenci Sayısı	4. Sınıf Öğrenci Sayısı	Toplam Öğrenci Sayısı
1.Pilot Uygulama	223	211	194	628
2.Pilot Uygulama	135	135	135	405
Asıl Uygulama	74	66	86	226
Toplam Öğrenci Sayısı	432	412	415	1259

Verilerin Analizi

İKEBİT'e ilişkin olarak gerçekleştirilen birinci ve ikinci pilot uygulamalar sonrasında yapılan analizlere bağlı olarak test üzerinde gerekli değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikler neticesinde test asıl uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Toplam 226 öğrenci üzerinde gerçekleştirilen asıl uygulamaya bağlı olarak gerekli madde test ve istatistikleri gerçekleştirilmiştir. Asıl uygulamaya bağlı olarak yapılan analiz sonuçları ve analiz sonuçlarının değerlendirilmesinde baz alınan referans değerler Şekil 1 ve Şekil 2'de ayrıntılı şekilde verilmiştir.

Şekil 1. Madde güçlük değerleri ve düzeyleri

Madde güçlük indekslerinin hesaplanması sonrasında Şekil 1’deki referans değerlere bağlı olarak yorumlama yapılmıştır. Bu bağlamda güçlük indeksine bağlı olarak “Çok Zor” sorular ÇZ, “Zor” sorular Z, “Orta Güçlük” teki sorular O, “Kolay” sorular K ve “Çok Kolay” sorular ÇK şeklinde verilmiştir.

-1,00- 0,00	Kesinlikle Geçersiz
0,00- 0,19	Geçersiz
0,20- 0,29	Kısmen Geçerli
0,30- 0,39	Orta Derecede Geçerli
0,40- 1,00	Yüksek Geçerlikte

Şekil 2. Madde ayırt edicilik değerleri ve düzeyleri

Madde ayırt edicilik değerlerinin hesaplanması sonrasında Şekil 2’deki referans değerlere bağlı olarak yorumlama yapılmıştır. Bu bağlamda, ayırt edicilik değerlerine bağlı olarak “Kesinlikle Geçersiz ve Geçersiz” sorular G, “Kısmen Geçerli” sorular KG, “Orta Derecede Geçerli” sorular ODG ve “Yüksek Geçerlikte” sorular YG şeklinde verilmiştir. Tekin (1996) ayırt etme indeksi .40 ve daha büyük olan maddeleri “çok iyi bir madde”, .30-.39 arasındaki maddeleri “oldukça iyi bir madde”, .20-.29 arasındaki maddeleri “düzeltilmeye-geliştirilmeye muhtaç”, .19 ve daha küçük maddeleri ise “çok zayıf madde-testten çıkarılmalı” şeklinde değerlendirmiştir.

Araştırmanın Etik İzinleri

Gerçekleştirilen çalışmada araştırma etiği ilkeleri gözetilmiştir. Bu doğrultuda gerekli tüm etik kurul izinleri alınmıştır. Etik kurul izni kapsamında İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Rektörlüğü Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu Başkanlığı’nın 20/10/2022 tarih ve 514427 sayılı yazısı ile 2022/266 sayılı etik kurul onayına ilişkin belge alınmıştır. Etik kurul kararı sonrasında MEB uygulama izni de alınmış ve araştırma süreçleri başlatılmıştır.

BULGULAR

İKEBİT geliştirme çalışması kapsamında öncelikle ilgili alanyazın taranarak ulaşılan kelime bilgisi testleri incelenmiştir. İncelenen çalışmalara alternatif olacak şekilde kurgulanan başarı testi, ilkökul 2, 3 ve 4. sınıf seviyesindeki tüm öğrencilerin kelime bilgisi düzeylerinin değerlendirilmesinde kullanılabilir şekilde düzenlenmiştir. Bu durumun sağlanabilmesi için öncelikli olarak 2018 ve 2019 yılı Türkçe dersi ilkökul programları ayrıntılı şekilde incelenerek kelime bilgisine ilişkin kazanımlar belirlenmiştir. İzleyen süreçte, MEB yayınları içerisinde ilgili sınıf düzeylerinden Türkçe Ders Kitapları tespit edilerek kelime bağlamında gerekli taramalara başlanmıştır. Gerçekleştirilen kelime tarama çalışmaları ışığında her sınıf seviyesinde kelime listeleri oluşturulmuştur. İlgili kelime listeleri tekrar eden kelimelerden arındırılmıştır. Belirlenen kelimeler kendi içerisinde kolaylık-zorluk açısından sıralanmıştır. Sıralamalar ile birlikte son hali verilen kelime listelerine ilişkin olarak sınıf öğretmenlerinden bir ön değerlendirme alınmıştır. Yapılan ön değerlendirmelere bağlı olarak listeye bazı kelimeler eklenmekle birlikte bazı kelimeler çıkarılmıştır. Ayrıca zorluk derecesi noktasında yapılan sıralamalara ilişkin de değerlendirmeler alınmıştır. Kelime listelerinin belirlenmesinden sonra, başarı testini oluşturacak dört ayrı bölüm için ayrı ayrı sorular hazırlanmıştır. Genel olarak sınıflardaki öğrenci dağılımları düşünülerek soru tiplerinde çeşitlilik esas alınmıştır. Bu kapsamda, eşleme sorularına yer verildiği gibi boşluk doldurma, kısa cevaplı ve çoktan seçmeli sorular hazırlanmıştır. Üç ayrı sınıf seviyesindeki tüm sorular araştırmacılar tarafından özgün olarak hazırlanmıştır.

İKEBİT Geçerlik Çalışmaları

Geliştirilen İKEBİT’in öncelikle kapsam geçerliği üzerinde durulmuştur. Bu doğrultuda, öncelikle MEB 2018 ve 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı ayrıntılı olarak incelenmiştir. Programda ilkökul 2. sınıf, 3 ve 4. sınıf düzeylerinde “Söz Varlığı” başlığı altında yer verilen kazanımlar belirlenmiştir. Belirlenen kazanımlar tablolastırılarak verilmiştir. Kazanımların belirlenmesinin

sonrasında MEB Talim ve Terbiye Kurulu onaylı Türkçe ders kitaplarının kelime kapsamı açısından değerlendirilmesi süreçleri yürütülmüştür.

İncelenen, sınıf seviyelerine göre her kitaba bağlı olarak kelime listeleri oluşturulmuştur. Oluşturulan kelime listeleri öncelikle tekrar eden sözcüklerden arındırılmıştır. Taslak hali verilen kelime listeleri iki sınıf öğretmeni ile bir Türkçe öğretmeni tarafından değerlendirilerek sınıf seviyelerine uygun zorluk düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Alınan uzman görüşlerine bağlı olarak bazı kelimeler sınıf seviyesine göre yüksek düzeyde basit buldukları, bazı kelimeler ise yaş ve sınıf seviyesine göre çok fazla soyut boyutlar barındırdığından listelerden çıkarılmıştır. Kelime listelerine verilen son hale ve araştırma kapsamında belirlenen kazanımlara bağlı olarak her sınıf düzeyi için 55 soru hazırlanmıştır.

Sonrasında, hazırlanan 55 soru kapsam geçerliği noktasında değerlendirilmek üzere alan uzmanlarına gönderilmiştir. Değerlendirme sürecinde en belirleyici ölçüt olarak yaş ve sınıf seviyesine uygunluk alınmış olmakla birlikte, kazanımlara uygunluk, yazım ve imlaya uygunluk, doğruluk, soru tipine uygunluk gibi ölçütler dikkate alınmıştır. Süreçte dört sınıf öğretmeni, iki Türkçe öğretmeni, okuma yazma alanında çalışan üç doktora öğrencisi ve bir ölçme değerlendirme uzmanı tarafından değerlendirilen testlerde uygun bulunmayan soruların çıkarılması ile birlikte 2. sınıf düzeyinde 45 soru, 3. sınıf düzeyinde 46 soru, 4. sınıf düzeyinde ise 50 sorudan oluşan testler oluşturulmuştur.

2018 yılı ve 2019 yılı Türkçe Dersi'ne ait (1-8. Sınıflar) öğretim programında kelime hazinesini geliştirmeye yönelik kazanımlar 2, 3 ve 4. sınıf düzeylerinde incelendiğinde, ilgili kazanımların Tablo 3'te verilen şekilde sıralandığı ve her iki programda da aynı şekilde yer aldığı görülmektedir. İlgili programlarda kelime bilgisine ilişkin kazanımlar "Söz Varlığı" başlığı altında verilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018; Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2019).

Tablo 3.

MEB Türkçe dersi öğretim programında (1-8. Sınıflar) yer alan kelime bilgisi kazanımlarının sınıflara göre dağılımı

Sınıf Düzeyi	Kelime Bilgisine İlişkin Kazanımlar
2	Kelimelerin, eş anlamlılarını tahmin eder.
2	Kelimelerin, zıt anlamlılarını tahmin eder.
2	Görselden/görsellerden hareketle, bilmediği kelimeleri ve anlamlarını tahmin eder.
3	Kelimelerin, eş anlamlılarını bulur.
3	Kelimelerin, zıt anlamlılarını bulur.
3	Eş sesli kelimelerin anlamlarını ayırt eder.
3	Görselden/görsellerden hareketle, bilmediği kelimelerin anlamlarını tahmin eder.
4	Kelimelerin, eş anlamlılarını bulur.
4	Kelimelerin, zıt anlamlılarını bulur.
4	Eş sesli kelimelerin, anlamlarını ayırt eder.
4	Okuduğu metindeki gerçek, mecaz ve terim anlamlı sözcükleri belirler.
4	Deyim ve atasözlerinin, metnin anlamına katkısını kavrar.
4	Bağlamdan yararlanarak, bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.

İKEBİT'in Uygulanması Süreci

Kapsam geçerliğine ilişkin olarak yürütülen çalışmalar ile birlikte pilot uygulamaya hazır hale getirilen kelime bilgisi testi üç ayrı sınıf seviyesinde hazırlanmıştır. İstanbul ili Beylikdüzü ilçesinde

bulunan resmi ilkokullarda öğrenimine devam eden toplam 628 öğrenci ile ilk pilot uygulama gerçekleştirilmiştir.

Pilot uygulamaya dahil edilen kaynaştırma kararı bulunan öğrenciler ile yabancı uyruklu öğrencilere ait veriler değerlendirme kapsamı dışında tutulmuştur. İlk pilot uygulamaya bağlı olarak yapılan analiz sonuçlarında üç ayrı sınıf testinde de genel güçlük düzeyinin kolay olmasından dolayı, uzman görüşüne bağlı olarak hazırlanan kelime listelerinde yer verilen zorluk düzeyi daha yüksek görülen kelimeler eklenerek bazı değişiklikler yapılmıştır. Ayrıca soru tiplerinde de bazı değişikliklere gidilerek teste açık uçlu sorular dahil edilmiştir.

Birinci pilot uygulamaya bağlı olarak yapılan tüm değişiklikler ile İKEBİT ikinci pilot uygulamaya hazır hale getirilmiştir. 405 öğrenci üzerinde uygulanan testin ikinci pilot uygulamasına bağlı olarak gerçekleştirilen madde test ve istatistikleri neticesinde madde güçlük ve ayırt edicilik değerleri uygun görülmeyen maddeler testten çıkarılmıştır. Bu kapsamda, her sınıf seviyesinde hazırlanan 55 soruluk testler, son durumda 2. sınıf düzeyinde 45 soru, 3. sınıf seviyesinde 46 soru, 4. sınıf seviyesinde ise 50 sorudan oluşan son hallerini almıştır. Son halini alan kelime bilgisi testleri asıl uygulamaya hazır duruma getirilmiştir. 226 öğrenci ile gerçekleştirilen asıl uygulama sonrasında gerçekleştirilen madde test ve istatistikleri araştırma kapsamında ayrıntılı şekilde verilmiştir. Bu kapsamda, testin asıl uygulamasına bağlı olarak gerçekleştirilen analizler neticesinde soruların güçlük düzeylerinin kolay, orta güçlük, zor şeklinde farklılaştığı; madde ayırt edicilik düzeylerinin kabul edilebilir uygun düzeylerde olduğu görülmüştür.

2. sınıf düzeyinde 3 soruda, 3. sınıf düzeyinde 8 soruda, 4. sınıf düzeyinde 2 soruda olmak üzere toplamda 13 soruda ayırt edicilik düzeyinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca test güvenilirlik analizlerinde 3. sınıf düzeyindeki testin III. bölümünde bulunan 1. sorunun güvenilirlik değerlerine etkisi tespit edilmiştir. Sorunun testten çıkarılması, alt bölüme ilişkin güvenilirlik değerini uygun sınırlara çektiğinden sorunun testten çıkarılmasına karar verilmiştir. Bunun neticesinde ilgili 14 soru testten çıkarılmıştır. Son durumda 2. sınıfta 42, 3. sınıfta 37 ve 4. sınıf düzeyinde 48 sorudan oluşan testler oluşturulmuştur. Uygulamalar sonrasında değerlendirilen test sorularında doğru verilen cevaplar 1 puan, yanlış verilen cevaplar 0 puan şeklinde puanlanmıştır. Bu kapsamda 2. sınıf testinde alınabilecek en düşük puan 0 iken en yüksek puan 42 puan olarak belirlenmiştir. 3. sınıf testinde alınabilecek en düşük puan 0 iken en yüksek puan 37 puan olarak belirlenmiştir. 4. sınıf testinde ise alınabilecek en düşük puan 0 iken en yüksek puan ise 48 puan olarak belirlenmiştir.

İKEBİT’de yer verilen bazı sorular kısa cevaplı sorular olarak hazırlanmıştır. İlgili sorular için her bölümün başında öğrencilere ayrıca birer yönerge hazırlanmıştır. Hazırlanan soruların puanlanması süreçlerinde yararlanmak üzere bir puanlama anahtarı hazırlanmıştır. Puanlama anahtarında doğru cevaplar için 1 puan, yanlış cevaplar için ise 0 puan şeklinde değerlendirme yapılmıştır.

İKEBİT’e İlişkin Güvenirlik Analizleri

Güvenirlik Büyüköztürk’e göre (2004) testin ölçmek istediği özelliği ne derece doğru ölçtüğü ile ilgilidir. Ölçümlerde güvenilirlik, güvenilirlik katsayısı şeklinde adlandırılan bir sayı ile ifade edilir ve bu sayı korelasyona dayalı olarak hesaplanmaktadır. Güvenirliğe ilişkin katsayı Can’a göre (2019) 0 ile +1 arasında bir değer almakla birlikte, bu değer 1’e ne kadar yaklaşırsa, bu durum güvenirlüğün o oranda arttığı anlamını taşımaktadır.

Bir testin güvenirlüğünün bir uygulamaya bağlı olarak kestirilmesinin yollarından biri Kuder-Richardson (KR-20) formülü kullanarak bir hesaplama yapmaktır. Bu formül ile hesaplanan güvenilirlik katsayısı testin maddelerinin testin tamamı ile olan tutarlılığını vermektedir (Turgut ve Baykul, 2015). KR-20 formülü, bir test maddesine verilen cevaplar 1 (doğru) ve 0 (yanlış) ile puanlandığı durumlarda kullanılmaktadır (Büyüköztürk vd., 2020).

Turgut ve Baykul (2015) KR-20 formülü kullanılarak hesaplanan güvenilirlik katsayısının yüksek bir değer olarak çıkmasının, testin güvenirlüğünün yüksek olduğunu göstermekle birlikte aynı zamanda test ile ölçülen özelliğin tek boyutlu olduğunun da bir işareti sayıldığını belirtmektedirler. Psikolojik bir test için hesaplanan güvenilirlik katsayısının .70 ve bu değerden daha yüksek bir değer olması test puanlarının güvenirlüğü noktasında genel olarak yeterli görülmeyle birlikte, Büyüköztürk (2004) bireyleri seçme ve sınıflandırma süreçlerinde kullanılacak testler için güvenilirlik katsayısının çok daha yüksek olmasının beklendiğini ifade etmektedir. İlgili referans değerlere bağlı olarak gerçekleştirilen İKEBİT güvenilirlik değerleri Tablo 4’te her sınıf düzeyi için toplam değer ve sınıflara ilişkin alt bölümler için ayrı hesaplanarak verilmiştir.

Tablo 4.

İKEBİT 2, 3 ve 4. sınıf düzeyleri için tüm test ve alt bölümlere ilişkin güvenilirlik değerleri

Sınıf Düzeyi	KR-20 Değeri	Madde Sayısı
2. Sınıf Kelime Bilgisi Testi	,938	42
2. Sınıf I. Bölüm	,860	15
2. Sınıf II. Bölüm	,834	10
2. Sınıf III. Bölüm	,752	9
2. Sınıf IV. Bölüm	,852	8
3. Sınıf Kelime Bilgisi Testi	,926	37
3. Sınıf I. Bölüm	,818	12
3. Sınıf II. Bölüm	,856	10
3. Sınıf III. Bölüm	,711	6
3. Sınıf IV. Bölüm	,788	9
4. Sınıf Kelime Bilgisi Testi	,933	48
4. Sınıf I. Bölüm	,886	19
4. Sınıf II. Bölüm	,812	9
4. Sınıf III. Bölüm	,778	10
4. Sınıf IV. Bölüm	,844	10

Araştırma kapsamında hazırlanan 2, 3 ve 4. sınıf düzeyi Kelime Bilgisi Testleri güvenilirlik açısından Tablo 4’te ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Kelime Bilgisi Testleri’ne ilişkin olarak her bir alt bölüm için ayrı, tüm test için ayrı bir güvenilirlik analizi gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen güvenilirlik analizleri ile ulaşılan KR-20 değerlerinin tümü referans değer olan .70’in üzerinde bulunmuştur. Alt bölümlerde ve tüm testlerde bulunan toplam madde sayıları ile her alt bölüme ve her teste ilişkin genel güvenilirlik değerleri ayrıntılı olarak verilmiştir. Madde istatistikleri kapsamında madde güçlüğü ve madde ayırtıcılık gücü (ayırt ediciliği) hesaplanmaktadır.

Turgut ve Baykul (2015: 224-226) madde güçlüğüne “*bir maddeye doğru cevap verenlerin sayısının, testi alanların sayısına oranı*” şeklinde; madde ayırtıcılık gücünü ise “*maddenin ilgili davranışa sahip olanla olmayana ne ölçüde ayırdığını gösteren bir katsayı*” şeklinde ifade etmektedirler. Madde güçlükleri değerinin .50 civarında olması beklenirken, bu durumla birlikte görece kolay ve zor olan maddelere de testlerde yer verildiği belirtilmektedir (Büyüköztürk vd., 2020). Tekin’e göre (1996) madde güçlük değeri ne denli büyükse, ilgili madde o oranda kolay olarak değerlendirilirken; madde ayırt etme indeksi .40 ve daha büyük olan maddeler çok iyi maddeler olarak değerlendirilmektedir.

Madde ayırt edicilik indeks değeri;

$\geq .40$ ise madde çok iyi

.30 ile .39 arasında ise madde düzeltme yapmadan ölçekte tutulabilir. Ancak küçük geliştirmeler yapılabilir. İyi madde.

.20 ile .29 arasında ise maddelerin düzeltilerek geliştirilmesi önerilir.

$< .20$ ise ilgili madde ölçekten çıkartılmalı ya da bütünüyle gözden geçirilmelidir (Büyüköztürk vd., 2020: 128).

Testte yer verilen maddelerin güçlük ve ayırt edicilik düzeylerinin hesaplanmasında kullanılan yöntemlerden biri de %27’lik üst ve alt gruplara göre yapılan madde analizleridir. Buna göre İKEBİT’e ilişkin cevap kağıtları puanlanmıştır. Puanlanan cevap kağıtları yüksek puandan düşük puana doğru olmak üzere sıralanmış, sonrasında uygulamaya katılan öğrenci sayısının %27’si belirlenmiştir. Puan sıralamasının üstünde bulunan %27’lik grup ile, altında bulunan %27’lik grup belirlenmiştir. Arada kalan cevap kağıtları değerlendirmeye alınmamıştır. Kesme puanlarına rastlayan sayıların birden fazla olduğu durumlarda grup sayılarında farklılıklar olmuştur. Her soruda doğru ve yanlış cevap sayıları hesaplanmış ve araştırma kapsamında tablolaştırılarak verilmiştir.

Bu yöntem ile %27’lik gruplar ölçüt gruplar olarak kabul edilerek madde güçlük ve ayırt edicilik değerleri ilgili ölçüt gruplar üzerinden gerçekleştirilmiştir. Madde istatistiklerine ve analizlerine ilişkin ulaşılan tüm sonuçlar ayrıntılı olarak verilmiştir. Madde istatistikleri sonrasında, maddelerin güçlük değerlerine bağlı olarak her sınıf düzeyi için test ortalamaları ve test ortalama güçlük değerleri hesaplanmıştır.

Tablo 5.

İKEBİT 2. sınıf düzeyi için madde güçlük ve madde ayırt edicilik analiz sonuçları

2. SINIF DÜZEYİ İKEBİT I. BÖLÜM																
Güçlük Değeri (Pj)	,94	,81	,69	,67	,79	,75	,77	,81	,77	,38	,60	,50	,44	,23	,40	,19
Ayırt Edicilik Değeri (D)	ÇK	ÇK	K	K	K	K	K	ÇK	K	Z	K	O	O	Z	O	ÇZ
	G	G	YG	YG	YG	YG	YG	G	KG	YG	G	G	G	G	G	G
		OD						OD			Y	Y	Y	Y	Y	K
2. SINIF DÜZEYİ İKEBİT II. BÖLÜM																
Güçlük Değeri (Pj)	,67	,54	,42	,56	,54	,63	,56	,15	,48	,21						
Ayırt Edicilik Değeri (D)	K	O	O	O	O	K	O	ÇZ	O	Z						
	YG	YG	G	YG	YG	YG	YG	KG	YG	ODG						
			OD													
2. SINIF DÜZEYİ İKEBİT III. BÖLÜM																
Güçlük Değeri (Pj)	,48	,65	,58	,54	,60	,48	,56	,71	,63							
Ayırt Edicilik Değeri (D)	O	K	O	O	K	O	O	K	K							
	G	YG	YG	YG	YG	YG	KG	YG	YG							
	OD															
2. SINIF DÜZEYİ İKEBİT IV. BÖLÜM																
Güçlük Değeri (Pj)	,38	,56	,56	,69	,58	,56	,60	,02	,02	,38						
Ayırt Edicilik Değeri (D)	Z	O	O	K	O	O	K	ÇZ	ÇZ	Z						
	YG	G	YG	YG	YG	YG	YG	G	G	YG						
		Y														

2. Sınıf İKEBİT'in I. Bölümü'nde birinci soru madde ayırt edicilik değerinden dolayı testten çıkarılmıştır. 9 ve 16. soruların ise madde ayırt edicilik değerleri itibarıyla düzeltilerek testte tutulabileceğine karar verilmiştir. Geriye kalan tüm maddelerin madde ayırt edicilik değerleri itibarıyla çok iyi düzeylerde oldukları görülmüştür. Soruların güçlük düzeylerinin çok kolay, kolay, orta, zor ve çok zor şeklinde uygun bir dağılım gösterdiği ve genel olarak kolay ve orta düzeyde oldukları tespit edilmiştir. 2. Sınıf İKEBİT'in II. Bölümü'nde bulunan sorulardan sadece 8. soru, madde ayırt edicilik değeri açısından düzeltilerek testte tutulması gereken bir soru olarak tespit edilmiştir. Geriye kalan tüm soruların madde ayırt edicilik değerleri itibarıyla çok iyi düzeyde olduğu görülmüştür. Soruların güçlük düzeylerinin uygun kabul edilebilecek bir dağılım gösterdiği ve genel olarak orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. 2. Sınıf İKEBİT'in III. Bölümü'nde bulunan sorulardan 7. sorunun düzeltilerek testte tutulmasını gerektiren sınır bir ayırt edicilik değerinde olduğu, ilgili soru haricinde kalan tüm soruların ayırt edicilik değerlerinin çok iyi düzeyde olduğu görülmüştür. Soruların güçlük düzeylerinin genel olarak kolay ve orta düzeyde oldukları tespit edilmiştir. 2. Sınıf İKEBİT'in IV. Bölümü'nde bulunan 8 ve 9. soruların güçlük düzeyi açısından "çok zor" şeklinde nitelendirilen sorular olduğu, madde ayırt edicilik değerleri itibarıyla geçersiz sorular olduğu görülmüştür. İlgili sorular testten çıkarılmıştır. Geriye kalan tüm soruların madde ayırt edicilik değerlerinin çok iyi düzeyde olduğu görülmüştür. Soruların güçlük düzeylerinin kolay, orta ve zor şeklinde uygun bir dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. İkinci sınıf düzeyinde ulaşılan analiz sonuçları değerlendirildiğinde, 2. Sınıf İKEBİT'in I. Bölümü'nde bulunan 1.sorunun; IV. Bölümü'nde bulunan 8. sorunun ve 9. sorunun ayırt edicilik değeri açısından uygun olmadığı tespit edilmiştir. İlgili üç soru testten çıkarılmıştır. 2. Sınıf düzeyinde testin II ve III. Bölümlerindeki soruların güçlük düzeyi ve ayırt edicilik değerleri açısından uygun olduğu, kabul

edilebilir düzeyde oldukları tespit edilmiştir. 2. Sınıf İKEBİT'in geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu görülmüştür.

Tablo 6.

İKEBİT 2. sınıf düzeyi için üst grup-alt grup analiz sonuçları

2. SINIF DÜZEYİ İKEBİT I. BÖLÜM																
Soru	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Doğru Cevap Sayısı																
Üst Grup	24	24	23	23	24	24	24	24	21	17	23	20	17	11	18	8
Doğru Cevap Sayısı																
Alt Grup	21	15	10	9	14	12	13	15	16	1	6	4	4	0	1	1
2. SINIF DÜZEYİ İKEBİT II. BÖLÜM																
Doğru Cevap Sayısı																
Üst Grup	23	22	14	23	24	24	22	6	18	9						
Doğru Cevap Sayısı																
Alt Grup	9	4	6	4	2	6	5	1	5	1						
2. SINIF DÜZEYİ İKEBİT III. BÖLÜM																
Doğru Cevap Sayısı																
Üst Grup	16	21	22	21	20	20	17	23	23							
Doğru Cevap Sayısı																
Alt Grup	7	10	6	5	9	3	10	11	7							
2. SINIF DÜZEYİ İKEBİT IV. BÖLÜM																
Doğru Cevap Sayısı																
Üst Grup	15	22	22	24	20	23	23	1	1	17						
Doğru Cevap Sayısı																
Alt Grup	3	5	5	9	8	4	6	0	0	1						

2. Sınıf İKEBİT'in I. Bölümü'nde sadece birinci soruda üst grup ve alt grup doğru cevap sayıları arasındaki fark çok düşük çıkmıştır. Grupları birbirinden ayırma noktasında sorunun istatistiksel olarak uygun olmadığı görülmüştür. Bu durumla tutarlı olarak, ilgili sorunun ayırt edicilik değerinin de geçersiz sınırlarda olduğu tespit edilmiştir ve ilgili soru testten çıkarılmıştır.

2. Sınıf İKEBİT'in IV. Bölümü'nde bulunan 8. ve 9. soruda üst grup ve alt grup doğru cevap sayıları arasındaki fark çok düşük çıkmıştır. Grupları birbirinden ayırma noktasında ilgili iki sorunun istatistiksel olarak uygun olmadığı görülmüştür. Bu durumla tutarlı olarak, ilgili soruların ayırt edicilik değerlerinin de geçersiz sınırlarda olduğu tespit edilmiştir ve ilgili sorular testten çıkarılmıştır.

Tablo 7.

İKEBİT 3. sınıf düzeyi için madde güçlük ve madde ayırt edicilik analiz sonuçları

3. SINIF DÜZEYİ İKEBİT I. BÖLÜM																
Güçlük Değeri (Pj)	,97	,92	,82	,87	1,0	,63	,95	,74	,50	,71	,87	,66	,66	,50	,29	,39
Ayırt Edicilik Değeri (D)	ÇK	ÇK	ÇK	ÇK	ÇK	K	ÇK	K	O	K	ÇK	K	K	O	Z	Z
	,05	,16	,26	,26	,00	,42	,11	,42	,58	,58	,26	,58	,47	,68	,58	,68
	G	G	KG	KG	G	YG	G	YG	G	YG	KG	YG	YG	YG	YG	YG
3. SINIF DÜZEYİ İKEBİT II. BÖLÜM																
Güçlük Değeri (Pj)	,89	,66	,61	,74	,63	,66	,58	,50	,47	,45						
Ayırt Edicilik Değeri (D)	ÇK	K	K	K	K	K	O	O	O	O						
	,21	,68	,68	,53	,63	,68	,74	,89	,74	,89						
	KG	YG	YG	YG	YG	YG	YG	YG	G	YG						

Tablo 7. (Devamı)

İKEBİT 3. sınıf düzeyi için madde güçlük ve madde ayırt edicilik analiz sonuçları

3. SINIF DÜZEYİ İKEBİT III. BÖLÜM										
Güçlük Değeri (Pj)	,61	,87	,71	,82	,74	,92	,68	,84	,87	,82
Ayırt Edicilik Değeri (D)	K	ÇK	K	ÇK	K	ÇK	K	ÇK	K	ÇK
	,37	,26	,58	,37	,53	,05	,32	,11	,16	,26
	OD			OD			O			
	G	KG	YG	G	YG	G	G	G	G	KG
3. SINIF DÜZEYİ İKEBİT IV. BÖLÜM										
Güçlük Değeri (Pj)	,74	,76	,74	,87	,92	,87	,87	,29	,45	,39
Ayırt Edicilik Değeri (D)	K	K	K	ÇK	ÇK	ÇK	ÇK	Z	O	Z
	,53	,37	,42	,26	,16	,26	,26	,58	,89	,79
		OD							Y	
	YG	G	YG	KG	G	KG	KG	YG	G	YG

3. Sınıf İKEBİT'in I. Bölümü'nde bulunan 1,2,5 ve 7. soruların madde ayırt edicilik değerleri itibariyle geçersiz oldukları görüldüğünden ilgili sorular testten çıkarılmıştır. 3, 4 ve 11. soruların madde ayırt edicilik değerlerine bağlı olarak düzeltilerek teste kalmasının uygun olacağı tespit edilmiştir. İlgili soruların dışında kalan soruların madde ayırt edicilik değerlerinin çok iyi düzeyde olduğu görülmüştür. Soruların güçlük düzeylerinin çok kolay, kolay, orta ve zor şeklinde uygun bir dağılım gösterdiği tespit edilmiştir.

3. Sınıf İKEBİT'in II. Bölümü'nde bulunan sorulardan sadece 1. sorunun madde ayırt edicilik değerinden dolayı düzeltilerek teste tutulması ihtiyacı olduğu, geriye kalan tüm soruların madde ayırt edicilik değerlerinin çok yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayırt edicilik değerleri açısından .40 üzerinde olması gereken maddelerin, 3. Sınıf İKEBİT'in II. Bölümü'nde aldığı en düşük değer 1. soru haricinde .53 olduğu görülmüştür. Soruların ayırt edicilik değerleri ile tutarlı olarak üst ve alt grup doğru cevap sayıları arasındaki fark yüksek çıkmıştır. Bu durum, ilgili bölümdeki maddelerin ölçmek istediği özelliği en iyi düzeyde ölçtüğünü göstermektedir. Soruların güçlük düzeylerinin çok kolay, kolay ve orta şeklinde bir dağılım gösterdiği tespit edilmiştir.

3. Sınıf İKEBİT'in III. Bölümü'nde bulunan sorulardan 6,8 ve 9. soruların madde ayırt edicilik değerlerinin .20 referans değerinin altında olmasından dolayı geçersiz sorular olduğu görülmüştür. İlgili sorular madde ayırt edicilik değerlerinden dolayı testten çıkarılmıştır. 2 ve 10. soruların madde ayırt edicilik değeri kabul edilebilir düzeylere yakın olduğundan düzeltme sonrasında ilgili soruların teste kalmasının uygun olacağına karar verilmiştir. Geriye kalan soruların madde ayırt edicilik değeri açısından uygun düzeylerde oldukları görülmüştür.

3. Sınıf İKEBİT'in IV. Bölümü'nde bulunan sorulardan sadece 5. sorunun madde ayırt edicilik değerinin .20 referans değerinin altında olmasından dolayı geçersiz bir soru olduğu görülmüştür. İlgili soru madde ayırt edicilik değerinden dolayı testten çıkarılmıştır. 4, 6 ve 7. soruların madde ayırt edicilik değeri kabul edilebilir düzeylere yakın olduğundan düzeltme sonrasında ilgili soruların teste kalmasının uygun olacağına karar verilmiştir. Geriye kalan soruların madde ayırt edicilik değeri açısından çok iyi düzeylerde oldukları görülmüştür. Soruların güçlük düzeylerinin çok kolay, kolay, orta ve zor şeklinde uygun bir dağılım gösterdiği tespit edilmiştir.

Üçüncü sınıf düzeyinde ulaşılan analiz sonuçları değerlendirildiğinde, İKEBİT'in I. Bölümü'nde bulunan 1,2,5 ve 7. soruların; III. Bölümü'nde bulunan 6, 8 ve 9. soruların; IV. Bölümü'nde bulunan 5. sorunun ayırt edicilik değeri açısından uygun olmadığı tespit edilmiştir. Yapılan güvenilirlik analizlerine bağlı olarak III. Bölümde bulunan 1. sorunun testten çıkarılmasının güvenilirlik değerini uygun sınırlara getirdiği tespit edilmiştir. İlgili dokuz soru testten çıkarılmıştır. 3. Sınıf düzeyinde hazırlanan testin II. Bölümü'nde bulunan tüm soruların güçlük düzeyi ve ayırt edicilik değerleri açısından uygun olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8.

İKEBİT 3. sınıf düzeyi için üst grup-alt grup analiz sonuçları

3. SINIF DÜZEYİ İKEBİT I. BÖLÜM																
Soru	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Doğru Cevap Sayısı																
Üst Grup	19	19	18	19	19	16	19	18	15	19	19	18	17	16	11	14
Doğru Cevap Sayısı																
Alt Grup	18	16	13	14	19	8	17	10	4	8	14	7	8	3	0	1
3. SINIF DÜZEYİ İKEBİT II. BÖLÜM																
Doğru Cevap Sayısı																
Üst Grup	19	19	18	19	18	19	18	18	16	17						
Doğru Cevap Sayısı																
Alt Grup	15	6	5	9	6	6	4	1	2	0						
3. SINIF DÜZEYİ İKEBİT III. BÖLÜM																
Doğru Cevap Sayısı																
Üst Grup	15	19	19	19	19	18	16	17	18	18						
Doğru Cevap Sayısı																
Alt Grup	8	14	8	12	9	17	10	15	15	13						
3. SINIF DÜZEYİ İKEBİT IV. BÖLÜM																
Doğru Cevap Sayısı																
Üst Grup	19	18	18	19	19	19	19	11	17	15						
Doğru Cevap Sayısı																
Alt Grup	9	11	10	14	16	14	14	0	0	0						

3. Sınıf İKEBİT'in I. Bölümü'nde bulunan 1,2,5 ve 7. soruların üst grup ve alt grup doğru cevap sayıları arasındaki fark çok düşük çıkmıştır. Grupları birbirinden ayırma noktasında ilgili soruların istatistiksel olarak uygun olmadığı görülmüştür. Bu durumla tutarlı olarak, soruların ayırt edicilik değerlerinin de geçersiz sınırlarda olduğu tespit edilmiştir ve ilgili dört soru testten çıkarılmıştır. 3. Sınıf İKEBİT'in III. Bölümü'nde bulunan 6,8 ve 9. soruların üst grup ve alt grup doğru cevap sayıları arasındaki fark çok düşük çıkmıştır. Grupları birbirinden ayırma noktasında ilgili soruların istatistiksel olarak uygun olmadığı görülmüştür. Bu durumla tutarlı olarak, soruların ayırt edicilik değerlerinin de geçersiz sınırlarda olduğu tespit edilmiştir ve ilgili üç soru testten çıkarılmıştır. Geriye kalan soruların, madde ayırt edicilik değerleri ile tutarlı olarak üst grup ve alt grup doğru cevap sayıları açısından grupları birbirinden ayırt eden değerler gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. 3. Sınıf İKEBİT'in IV. Bölümü'nde bulunan 5. sorunun üst grup ve alt grup doğru cevap sayıları arasındaki fark düşük çıkmıştır. Grupları birbirinden ayırma noktasında ilgili sorunun istatistiksel olarak uygun olmadığı görülmüştür. Bu durumla tutarlı olarak, sorunun ayırt edicilik değerlerinin de geçersiz sınırlarda olduğu tespit edilmiştir ve ilgili soru testten çıkarılmıştır.

Tablo 9.

İKEBİT 4. sınıf düzeyi için madde güçlük ve madde ayırt edicilik analiz sonuçları

4. SINIF DÜZEYİ İKEBİT I. BÖLÜM																				
Güçlük	.84	.54	.78	.6	.66	.64	.72	.62	.64	.7	.1	.34	.44	.2	.24	.38	.3	.32	.26	.3
Değeri	Ç																			
(Pj)	K	O	K	K	K	K	K	K	K	K	ÇZ	Z	O	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z
Ayrt	.32	.68	.44	.64	.68	.64	.56	.76	.56	.6	.12	.6	.64	.4	.48	.68	.6	.64	.52	.44
Edicilik	O																			
Değeri	D	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y		Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y
(D)	G	G	G	G	G	G	G	G	G	G	G	G	G	G	G	G	G	G	G	G
4. SINIF DÜZEYİ İKEBİT II. BÖLÜM																				
Güçlük	.78	.88	.62	.86	.82	.82	.6	.32	.16	.08										
Değeri	Ç																			
(Pj)	K	K	K	K	K	K	K	Z	ÇZ	ÇZ										
Ayrt	.28	.24	.68	.28	.36	.36	.56	.4	.32	.16										

Edicilik					O	O			O
Değeri	K	K	Y	K	D	D	Y	Y	D
(D)	G	G	G	G	G	G	G	G	G

Tablo 9. (Devamı)

İKEBİT 4. sınıf düzeyi için madde güçlük ve madde ayırt edicilik analiz sonuçları

4. SINIF DÜZEYİ İKEBİT III. BÖLÜM										
Güçlük	,66	,78	,66	,64	,72	,72	,52	,7	,62	,52
Değeri										
(Pj)	K	K	K	K	K	K	O	K	K	O
Ayırt	,6	,28	,68	,64	,48	,48	,56	,52	,68	,64
Edicilik										
Değeri	Y	K	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y
(D)	G	G	G	G	G	G	G	G	G	G
4. SINIF DÜZEYİ İKEBİT IV. BÖLÜM										
Güçlük	,8	,58	,74	,76	,8	,74	,76	,6	,12	,22
Değeri										
(Pj)	Ç	O	K	K	Ç	K	K	K	ÇZ	Z
Ayırt	,4	,52	,44	,48	,4	,28	,4	,72	,24	,36
Edicilik										
Değeri	Y	Y	Y	Y	Y	K	Y	Y	K	D
(D)	G	G	G	G	G	G	G	G	G	G

4. Sınıf İKEBİT'in I. Bölümü'nde bulunan sorulardan sadece 11. sorunun madde ayırt edicilik değerinin referans değer olan .20'den düşük olduğu için geçersiz bir soru olduğu görülmüştür. İlgili soru testten çıkarılmıştır. Geriye kalan tüm soruların madde ayırt edicilik değerlerinin çok yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, ilgili bölümdeki maddelerin ölçmek istediği özelliği en iyi düzeyde ölçtüğünü göstermektedir. Soruların güçlük düzeylerinin çok kolay, kolay, orta ve zor şeklinde uygun bir dağılım gösterdiği tespit edilmiştir.

4. Sınıf İKEBİT'in II. Bölümü'nde bulunan sorulardan sadece 10. sorunun madde ayırt edicilik değerinin .20 referans değerinin altında olmasından dolayı geçersiz sorular olduğu görülmüştür. İlgili soru madde ayırt edicilik değerinden dolayı testten çıkarılmıştır. 1, 2 ve 4. soruların madde ayırt edicilik değeri kabul edilebilir düzeylere yakın olduğundan düzeltme sonrasında ilgili soruların testte kalmasının uygun olacağına karar verilmiştir. Geriye kalan soruların madde ayırt edicilik değeri açısından uygun düzeylerde oldukları görülmüştür. Soruların güçlük düzeylerinin çok kolay, kolay, zor ve çok zor şeklinde uygun bir dağılım gösterdiği ve genel olarak kolay ve orta düzeyde oldukları tespit edilmiştir.

4. Sınıf İKEBİT'in III. Bölümü'nde bulunan sorulardan sadece 2. sorunun madde ayırt edicilik değerinden dolayı düzelterek testte tutulması ihtiyacı olduğu, geriye kalan tüm soruların madde ayırt edicilik değerlerinin çok yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayırt edicilik değerleri açısından .40 üzerinde olması gereken maddelerin, 4. Sınıf İKEBİT'in III. Bölümü'nde aldığı en düşük değer .48 olduğu, bu değer .68'lere kadar yükseldiği görülmüştür. Bu durum, ilgili bölümdeki maddelerin ölçmek istediği özelliği en iyi düzeyde ölçtüğünü göstermektedir. Soruların güçlük düzeylerinin genel olarak kolay ve orta düzeyde oldukları tespit edilmiştir.

4. Sınıf İKEBİT'in IV. Bölümü'nde bulunan sorulardan sadece 6. ve 9. soruların madde ayırt edicilik değerinden dolayı düzelterek testte tutulması ihtiyacı olduğu, geriye kalan tüm soruların madde ayırt edicilik değerlerinin uygun, çoğunlukla da çok yüksek olduğu tespit edilmiştir. Soruların güçlük düzeylerinin çok kolay, kolay, orta, zor ve çok zor şeklinde uygun bir dağılım gösterdiği tespit edilmiştir.

Dördüncü sınıf düzeyinde ulaşılan analiz sonuçları değerlendirildiğinde, İKEBİT'in I. Bölümü'nde bulunan 11. sorunun ve II. Bölümü'nde bulunan 10. sorunun ayırt edicilik değeri açısından uygun olmadığı tespit edilmiştir. İlgili iki soru testten çıkarılmıştır. 4. sınıf düzeyinde hazırlanan testin III. ve IV. Bölümlerinde yer alan soruların güçlük düzeyi ve ayırt edicilik değerleri açısından uygun ve kabul edilebilir düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 10.

İKEBİT 4. sınıf düzeyi için üst grup-alt grup analiz sonuçları

4. SINIF DÜZEYİ İKEBİT I. BÖLÜM																				
Soru	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Doğru Cevap Sayısı																				
Üst Grup	25	22	25	23	25	24	25	25	23	25	4	16	19	10	12	18	15	16	13	13
Doğru Cevap Sayısı																				
Alt Grup	17	5	14	7	8	8	11	6	9	10	1	1	3	0	0	1	0	0	0	2

Tablo 10. (Devamı)

İKEBİT 4. sınıf düzeyi için üst grup-alt grup analiz sonuçları

4. SINIF DÜZEYİ İKEBİT II. BÖLÜM																				
Doğru Cevap Sayısı																				
Üst Grup	23	25	24	25	25	25	22	13	8	4										
Doğru Cevap Sayısı																				
Alt Grup	16	19	7	18	16	16	8	3	0	0										

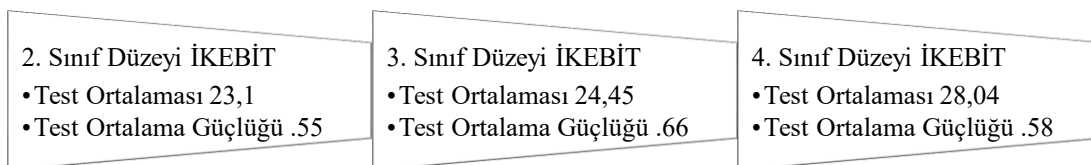
4. SINIF DÜZEYİ İKEBİT III. BÖLÜM																				
Doğru Cevap Sayısı																				
Üst Grup	24	23	25	24	24	24	20	24	24	21										
Doğru Cevap Sayısı																				
Alt Grup	9	16	8	8	12	12	6	11	7	5										

4. SINIF DÜZEYİ İKEBİT IV. BÖLÜM																				
Doğru Cevap Sayısı																				
Üst Grup	25	21	24	25	25	22	24	24	6	10										
Doğru Cevap Sayısı																				
Alt Grup	15	8	13	13	15	15	14	6	0	1										

4. Sınıf İKEBİT'in I. Bölümü'nde bulunan 11. sorunun üst grup ve alt grup doğru cevap sayıları arasındaki fark düşük çıkmıştır. Grupları birbirinden ayırma noktasında ilgili sorunun istatistiksel olarak uygun olmadığı görülmüştür. Bu durumla tutarlı olarak, sorunun ayırt edicilik değerinin de geçersiz sınırlarda olduğu tespit edilmiştir ve ilgili soru testten çıkarılmıştır. 4. Sınıf İKEBİT'in II. Bölümü'nde bulunan 10. sorunun üst grup ve alt grup doğru cevap sayıları arasındaki fark düşük çıkmıştır. Grupları birbirinden ayırma noktasında ilgili sorunun istatistiksel olarak uygun olmadığı görülmüş, bu durumla tutarlı olarak, sorunun ayırt edicilik değerinin de geçersiz sınırlarda olduğu tespit edilmiştir ve ilgili soru testten çıkarılmıştır.

Test Ortalamalarına ve Test Güçlük Düzeylerine İlişkin Analiz Sonuçları

2. Sınıf İKEBİT'in hesaplanan test ortalaması 23,1 olmuştur. 2. Sınıf İKEBİT'in ortalama güçlüğü .55 bulunmuştur. Bu değer, testin "orta güçlükte" bir test olduğunu göstermektedir. 3. Sınıf İKEBİT'in hesaplanan test ortalaması 24,45 olmuştur. 3. Sınıf İKEBİT'in ortalama güçlüğü .66 bulunmuştur. Bu değer, testin güçlük düzeyi açısından "kolay güçlükte" bir test olduğunu göstermektedir. 4. Sınıf İKEBİT'in hesaplanan test ortalaması 28,04 olmuştur. 4. Sınıf İKEBİT'in ortalama güçlüğü .58 bulunmuştur. Bu değer, testin "orta güçlükte" bir test olduğunu göstermektedir. İlgili değerler özetlenerek Şekil 3'te belirtilmiştir.

Şekil 3. Test ortalamaları ve test güçlük düzeyleri

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Yürütülen bu araştırma ile ilkokul 2, 3 ve 4. sınıf öğrencilerinin kelime bilgisi düzeylerinin değerlendirilmesinde kullanılmak üzere geliştirilen İKEBİT'in geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında gerçekleştirilen geçerlik çalışmaları sonrasında pilot uygulamalar tamamlanmıştır. Birden fazla pilot çalışma ve pilot çalışmalara bağlı olarak analizler yapılmış olması testin geçerlik ve güvenilirlik seviyesini üst düzeylere taşıyan bir unsur olmuştur. Uygulamalara bağlı olarak gerçekleştirilen madde test ve analizlerine bağlı olarak son durumda 2. sınıf düzeyinde 42, 3. sınıf düzeyinde 37, 4. sınıf düzeyinde 48 sorudan oluşan testler oluşturulmuştur.

Yürütülen araştırmanın sonucu olarak ilkokulda üç ayrı sınıf seviyesinde birer kelime bilgisi testi hazırlanmıştır. Öğrencilerin dil becerilerinin her alanı ile yakından ilişkili olan kelime bilgisi değişkenine ilişkin öğrenci performanslarının değerlendirilmesinde kullanılacak üç ayrı sınıf seviyesinde kelime bilgisi testi hazırlanmış olması, araştırmanın güçlü yönlerinden biri olarak görülmektedir. Araştırma kapsamında gerçekleştirilen uygulamalara bağlı olarak elde edilen veriler üzerinden yapılan madde test ve istatistiklerinin sonuçları ile birlikte, geçerli ve güvenilir üç ayrı kelime bilgisi testi hazırlanmış olmasının eğitim süreçlerine ilişkin değerlendirme çalışmalarına ışık tutacağı düşünülmektedir.

Kelime bilgisi değişkeninin dil becerilerinin her biri ile ilişkisi farklı çalışmaların araştırma amacı olmuştur. Yekeler-Gökmen ve Ulusoy (2022) ilkokul öğrencilerinin kelime bilgisine ve anlamaya ilişkin becerilerinin, anlatım becerileri üzerindeki rolünü farklı modeller aracılığıyla test etmeyi amaçladıkları bir araştırma yürütmüşlerdir. Çalışma grubunu 4. sınıf öğrencilerinin oluşturduğu araştırmanın bağımlı-bağımsız değişkenleri arasında pozitif ve orta düzeyde anlamlı ilişkiler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlköğretim öğrencilerinin kelime dağarcığı gelişimine sosyoekonomik düzey, cinsiyet ve sınıf düzeyinin etkisini incelemeyi amaçlayan İpek ve Bilgin (2007), araştırma kapsamında öğrencilerin kelime dağarcıklarını ölçebilmek için Peabody Resim-Kelime Testi'ni kullanmışlardır. Araştırma kapsamında elde edilen sonuçlara göre sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerin kelime dağarcığı gelişimleri de artmaktadır. Ayrıca, araştırma sonuçlarına göre sosyoekonomik düzey ile öğrencilerin kelime dağarcığı gelişimi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Kazak-Berument ve Güven (2013) Türkçe dilinin esas alındığı özgün, güvenilir ve geçerli bir alıcı dil kelime testi geliştirmek ve normlarını belirleyebilmek amacı ile bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Türkçe İfade Edici ve Alıcı Dil (TİFALDİ) Testi şeklinde adlandırılan teste ilişkin analizler sonucunda, 104 maddenin 2-12 yaş arasında bulunan çocukların değerlendirilmeleri süreçlerinde etkin olarak kullanılabileceği görülmüştür. Yıldırım-Doğru ve diğerleri (2010) normal gelişim gösteren ve öğrenme güçlüğü olan çocukların sahip oldukları sözcük dağarcığı ile dili anlama düzeylerini belirlemeyi amaçladıkları çalışmada, normal gelişim gösteren çocukların Peabody Resim Kelime Testi'nden aldıkları puanlarda erkek çocuklar lehine anlamlı bir fark olduğunu görmüşlerdir. Bir diğer araştırma kapsamında Bulut (2013), dördüncü sınıf öğrencilerinin kelime bilgisi başarılarını ölçmeye yönelik olarak bir kelime hazinesi testi geliştirmiştir. Geliştirilen testin ortalama güçlük değeri .59 iken; KR-20 değerinin .93 olarak hesaplandığı görülmektedir. Çizgi film izleme ve hikaye okuma etkinliğinin ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin kelime anlam bilgileri üzerine etkisini belirlemek amacı ile Adanır ve diğerleri (2023) tarafından yürütülen çalışmadaki verilerin elde edilmesinde, araştırmacılar tarafından geliştirilen kelime anlam bilgisi puanlama ölçeğinin kullanıldığı görülmektedir.

Yürütülen başarı testi geçerlik ve güvenilirlik çalışması ile ilkokul 2, 3 ve 4. sınıf düzeylerinde geliştirilen İKEBİT'in geçerli ve aynı zamanda güvenilir bir ölçme aracı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında geliştirilen İKEBİT'in üç ayrı sınıf düzeyinde, öğrencilerin kelime düzeylerinin belirlenmesinde etkili bir araç olacağı düşünülmektedir. Dil becerilerinin her alanında önemli bir değişken olan kelime bilgisinin ölçülmesinin, kelime bilgisinin geliştirilmesine ilişkin çalışmalara ışık tutacağı, öğrencilerin çalışmalar öncesindeki genel düzeyleri ile müdahaleler sonrasındaki düzeylerinin objektif bir şekilde ortaya konulmasında araştırmacılara önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir. Öğrencilerin kelime bilgisi düzeylerini belirlemek, kelime bilgisi değişkeninin genel olarak dil, özelde ise okuma süreçlerindeki etkisini ortaya koymak isteyen araştırmacılar açısından geliştirilen İKEBİT önemli görülmektedir. Testin 2, 3 ve 4. sınıf seviyelerinde ayrı ayrı hazırlanmış olması da çalışmanın önemli boyutlarından bir diğeri olarak görülmektedir. İKEBİT'in farklı sınıf seviyelerinde ve farklı öğrenci grupları üzerinde uygulanarak etki gücünün incelenmesi önerilmektedir. İlkokul öğrencilerinin kelime bilgisi düzeylerinin belirlenmesinin, öğrencilerle yürütülecek okuma-anlama çalışmaları üzerinde önemli bir etkisinin olacağı düşünülmektedir. Ayrıca, ilkokul düzeyindeki öğrencilere ilişkin olarak gerçekleştirilecek farklı çalışmalarda, öğrencilerin kelime bilgisi düzeyleri değerlendirilirken kullanılabilecek alternatif bir ölçme aracı geliştirilmiş olması açısından araştırma önemli görülmektedir.

Bu noktadan hareketle, üç ayrı sınıf düzeyinde geliştirilen İKEBİT'in formatif değerlendirme süreçlerinde kullanılabileceği gibi summatif değerlendirme süreçlerinde de kullanılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Adanır, S., Aydemir, M. & Adanır, N. (2023). Çizgi film ve hikaye okuma etkinliğinin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin kelime anlam bilgisi üzerine etkisi. *Yıldız Journal of Educational Research*, 8(1), 1-10. DOI: 10.14744/yjer.2023.016
- Akaydın, Ş. (2018). *Yedinci sınıf öğrencilerinin kelime bilgisi düzeyleri ile okuduğunu anlama becerileri arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya, Türkiye.
- Al-Jarf, R. (2023). Testing multiple vocabulary associations for effective long-term learning. *British Journal of Teacher Education and Pedagogy*, 2(3), 57-71. DOI: 10.32996/bjtep.2023.2.3.6
- Aşıkcan, M. (2023). Using digital tools to improve vocabulary in fourth-grade primary school students. *International Journal of Contemporary Educational Research*, 10(3), 801-822. DOI:10.19160/e-ijer.1356773
- Baştuğ, M. (2021). *Akıcı okumayı geliştirme kavramlar, uygulamalar, değerlendirmeler*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Bulut, B. (2013). *Etkin dinleme eğitiminin dinlediğini anlama, okuduğunu anlama ve kelime hazinesi üzerine etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın, Türkiye.
- Büyüköztürk, Ş. (2004). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2020). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Can, A. (2019). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Çeçen, M.A. (2007). Kelime hazinesinin geliştirilmesinde dikkat edilmesi gereken hususlar. *Journal of Turkish Linguistics*, 1(1), 116-137.
- Çetinkaya, F.Ç., Öksüz, H.İ. & Öztürk, M. (2018). Etkileşimli okuma ve kelime hazinesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(60), 705-715. <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2018.2825>
- Garden, P.D. (2022). Vocabulary instruction in the early grades. *Texas Association for Literacy Education Yearbook*, 9, 75-82.
- Geist, L. & Erickson, K. (2022). Robust receptive vocabulary instruction for students with significant cognitive disabilities whose AAC. *TEACHING Exceptional Children*, 54(4), 296-304. <https://doi.org/10.1177/00400599211018836>
- Gökkuş, İ. & Akyol, H. (2020). Sesbilgisel farkındalık öğretiminin, erken okuryazarlık becerilerinin gelişimine etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(2), 368-385. <https://doi.org/10.16916/aded.686465>
- Hossain, Md. D., & Hasan, Md. K. (2022). A comparative study between the effectiveness of reading-only condition and reading-while-listening condition in incidental vocabulary acquisition. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 18 (Special Issue 1), 277-298.
- İlter, İ. (2015). Sosyal bilgilerde kelime hazinesinin geliştirilmesinde frayer modelinin etkisinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 14(3), 1107-1129. <https://doi.org/10.17051/ilo.2015.55440>
- İpek, N. & Bilgin, A. (2007). İlköğretim çağı çocuklarında kelime dağarcığı gelişimi. *İlköğretim Online*, 6(3), 344-365.
- Karahan, L. (2009). Dil bilgisi öğretiminde bütün-parça ilişkisinin önemi. *Turkish Studies*, 4(8), 23-30.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kazak-Berument, S. & Güven, A.G. (2013). Türkçe ifade edici ve alıcı dil (TİFALDİ) testi: Alıcı dil kelime testi standardizasyon ve Güvenilirlik-Geçerlik Çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 24(3), 192-201.
- Kultas, E. & Ulusoy, M. (2022). Kelime oyunlarının ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin kelime hazineleri üzerindeki etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(81), 430-441. <https://doi.org/10.17755/esosder.1000691>
- Kuşdemir, Y. (2019). İlköğretim öğrencilerinin sözcük öğrenme motivasyonu ve okuduğunu anlama düzeylerinin incelenmesi. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7(16), 962-979. <https://doi.org/10.33692/avrasyad.543666>

- Milli Eğitim Bakanlığı, (2018). T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1,2,3,4,5,6,7 ve 8. Sınıflar). http://web.deu.edu.tr/ilyas/ftp/turkce_2018.pdf (Erişim Tarihi: 01/01/2024)
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2019). T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1,2,3,4,5,6,7 ve 8.Sınıflar).“https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/20195716392253-02_Turkce%20Ogretim%20Programi%202019.pdf” (Erişim Tarihi: 01/01/2024)
- Nation, P. (2020). Is it worth teaching vocabulary? *TESOL Journal*, 00(e564), 1-9. <https://doi.org/10.1002/tesj.564>
- Özbay, M. & Melanlıoğlu, D. (2008). Türkçe eğitiminde kelime hazinesinin önemi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 30-45.
- Özkan, H.B. & Yücel, E. (2021). İşitme yetersizliği olan çocuklarda dil ve okuduğunu anlama becerileri arasındaki ilişki. *Turkish Journal of Audology and Hearing Research*, 4(1), 25-30. <https://doi.org/10.34034/tjahr.23274>
- Şimşek, Ş. ve Demirel, İ.F. (2020). Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığı kazandırma/kelime öğretimi etkinliklerinin kullanılan yöntemler açısından incelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 11(Ek), 317-330.
- Taner, M. ve Başal, H.A. (2005). Farklı sosyoekonomik düzeylerde okulöncesi eğitimi alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin dil gelişimlerinin cinsiyete göre karşılaştırılması. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, XVIII (2), 395-420.
- Tağa, T. (2016). Kelime öğretiminde hedef kelimelerin belirlenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 210, 163-177.
- Tekin, H. (1996). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayınları.
- Turgut, M.F.& Baykul, Y. (2015). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Uzunoglu, D., Çiçolar, R. & Bulut, B. (2023). Akademik çelişki tekniğinin ilkökul 4. sınıf öğrencilerinin anlatma becerileri ve söz varlıkları üzerine etkisi. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 14(4), 1-16. <https://doi.org/10.19160/e-ijer.1234164>
- Varan, S. (2017). *İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin zihinsel sözlüğünü geliştirmede eğitsel oyunların etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bartın Üniversitesi, Bartın, Türkiye.
- Wanzek, J.,Wood, C. & Schatschneider, C. (2022). Elementary classroom vocabulary experiences. *Remedialand Special Education*. 43(3), 147-159. <https://doi.org/10.1177/07419325211030551>
- Yekeler-Gökmen, A.D. & Ulusoy, M. (2022). Kelime bilgisi ve anlama becerilerinin anlatım becerilerindeki rolü: Farklı yol analizi denemeleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 56, 372-400. <https://doi.org/10.9779/pauefd.1026827>
- Yıldırım, G. (2020). Kelime öğrenme sürecini etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi. *Uluslararası Dil, Eğitim ve Sosyal Bilimlerde Güncel Yaklaşımlar Dergisi*, 2(1), 215-231. DOI:10.35452/caless.2020.12
- Yıldırım-Doğru, S.S.,Alabay, E. & Kayılı, G. (2010). Normal gelişim gösteren ve öğrenme güçlüğü olan çocukların sözcük dağarcığı ile dili anlama düzeylerinin belirlenmesi. *İlköğretim Online*, 9(3), 829-840.